

Syyhyn hoito

Syyhyn aiheuttaja

Syyhyn aiheuttaa syyhypunkki, joka on 0.3–0.5 mm pitkä loinen. Syyhyä levittää hedelmöittynyt syyhypunkkinaaras, joka kaivaa ihon pintakerrokseen käytäviä, joihin se munii. Syyhypunkin elinaika on 4–8 viikkoa. Ihmisen ulkopuolella aikuinen punkki elää 24–36 tuntia, epäkypsä punkki jopa viikon. Punkki kaivaa ihoon pieniä käytäviä, joiden päässä se asuu.

Tartunta

Punkki tarttuu ihmisestä toiseen läheisessä fyysisessä kontaktissa (päiväkodeissa, kouluissa, perheen sisällä, nukkumalla samassa vuoteessa, laitoshoidossa tai seksikontaktissa).

Syyhytartunta ei johdu huonosta hygieniasta.

Oireet

Oireet ilmaantuvat yleensä 3-6 viikon kuluttua tartunnasta.

- Voimakasta kutinaa on etenkin iltaisin ja öisin
- Iholle ilmaantuu pieniä näppylöitä tai rakkuloita, joita on erityisesti ranteissa, sormiväleissä, alavatsalla ja sukupuolielimissä
- Vauvoja lukuun ottamatta tavallinen syyhy ei leviä pään alueelle
- Kutinan ja raapimisen seurauksena iho voi tulehtua

Siivoussaneeraus kotona

Yöllisen Nix-hoidon jälkeen vaatteiden vaihdot ja siivoukset tehdään seuraavana aamuna. Ivermektiini hoidon jälkeen siivoukset tehdään syyhylääkkeen vaikutusajan (8-15 tuntia jälkeen), esimerkiksi seuraavana aamuna. Rikkivaseliini-hoidon kohdalla siivoussaneeraus tehdään ensimmäisen hoitokerran jälkeen.

Kaikkien perheenjäsenten käytetyt vaatteet, pyyhkeet, vuodevaatteet, peitot ja tynnyt pestään pesukoneessa (+60 C).

Tekstiilit, jotka eivät kestä pesua tai ovat vaikeasti pestäviä (esim. takit, kengät, peitot) otetaan pois käytöstä molempien hoitokertojen ajaksi (1-2 viikon ajaksi). Vaihtoehtoisesti ne voidaan myös laittaa vuorokaudeksi muovipussissa pakastimeen tai kahdeksi tunniksi 80 asteiseen saunaan.

Sohvat, päällystetyt tuolit ja matot yms. tekstiilit imuroidaan huolellisesti ja pölypussit hävitetään molempien siivouskertojen jälkeen.

Kaikki samassa taloudessa asuvat henkilöt hoidetaan samanaikaisesti, vaikka heillä ei oireita olisikaan. Syyhy tarttuu jo oireettomassa vaiheessa.

Hoidossa on huomioitava myös muut henkilöt, joiden kanssa on ollut läheisessä tekemisessä.

Jälkioireet

Ihon kutina voi jatkua 2-4 viikkoakin onnistuneen hoidon jälkeen.

Jälkikutinan hoitoon ja ärtyneelle iholle voi käyttää hydrokortisonia ja kloorheksidiiniä sisältävää voidetta (esim. Sibicort®) tai muuta lääkärin määräämää voidetta.

Kortisonipohjaista voidetta voi laittaa kaksi kertaa päivässä kahden viikon ajan, lisäksi kuivalle iholle on hyvä laittaa perusvoidetta.

Jos kutina jatkuu voimakkaana pitkään, tarvittaessa lääkärin on aiheellista tutkia potilas uudelleen.

Hoito permetriinivoiteella (Nix®)

Iho pestään hyvin pesunesteellä ja viileällä vedellä ennen voiteen levitystä.

Koko iho on hoidettava, vaikka oireita olisi vain paikallisesti. Vaikka pakkausselosteessa lukee leuasta alaspäin, niin on hyvä hoitaa myös hiuspohja ja korvat. Kasvoja ei tarvitse hoitaa, jos siellä ei ole ihomuutoksia. Muistetaan myös navan sisäalue, ulkoiset genitaalit, sormien ja varpaiden välit sekä kynnet leikataan ja huomioidaan myös kynnenaluset.

Voidetta on levitettävä riittävästi, aikuiselle ja yli 12-vuotiaille noin 1-2 tuubia, potilaan koon mukaan.

Alle 3-vuotiaille lapsilla hoidetaan aina myös kasvot.

Voiteen joutumista silmiin on varottava.

Voiteen annetaan vaikuttaa iholla 8-15 tuntia, joten hoito on helpompi toteuttaa illalla. Sen jälkeen voide pestään pois vedellä ja saippualla. Iho kuivataan puhtaalla pyyhkeellä. Pyyhe laitetaan pyykkiin käytön jälkeen.

Jos joutuu pesemään käsiä, on käsiin levitettävä uutta voidetta.

Pesun jälkeen vaihdetaan päälle puhtaat vaatteet. Myös vuodevaatteet vaihdetaan puhtaisiin.

Nix-hoito toistetaan noin 1 viikon kuluttua.

Nix on ensisijainen myös raskaana olevien tai imettävien syyhyn hoidossa, mutta näistä suositellaan kertomaan hoitavalle lääkärille.

Lääkärin määräyksestä Nix-hoitoa voidaan antaa myös alle 2-vuotiaalle.

Lapset voivat mennä päivähoitoon tai kouluun hoidon jälkeisenä päivänä, mutta vanhempien tulee ilmoittaa hoitopaikkaan / kouluun syyhytartunnasta.

Syyhyn hoito ivermektiinillä (Stromectol[®], Scatol[®])

Lääkäri määrää lääkkeen annoksen painon mukaan.

Lääke otetaan mielellään rasvaisen ruoan kanssa, jolloin imeytyminen on tehokkaampaa.

8 tunnin kuluttua lääkkeen ottamisesta käydään suihkussa.

Iho kuivataan puhtaalla pyyhkeellä. Pyyhe laitetaan pyykkiin käytön jälkeen. Päälle vaihdetaan puhtaat vaatteet.

Nyt vaihdetaan myös puhtaat vuodevaatteet.

Hoito on helpoin toteuttaa niin, että otetaan lääketabletit illalla ja käydään aamulla suihkussa ja vaihdetaan puhtaat vaatteet ja vuodevaatteet.

Sama lääkemannos ja samat toimenpiteet uusitaan 7-10 vrk kuluttua.

Kaikki samassa taloudessa asuvat henkilöt ja muut lähikontaktit hoidetaan samanaikaisesti kaksi kertaa.

Lapset voivat mennä päivähoitoon tai kouluun hoidon jälkeisenä päivänä, mutta vanhempien tulee ilmoittaa hoitopaikkaan / kouluun syyhytartunnasta.

Rikkivaseliini syyhyn hoidossa

Rikkivaseliini levitetään puhtaalle ja kuivalle iholle kolmena peräkkäisenä iltana.

Voide levitetään varpaankärjistä leuankärkeen, niskaan, korviin ja hiuspohjaan. Voidetta levitetään myös kasvoihin, mikäli siellä on syyhyyn sopivaa oiretta tai löydöksiä, sekä aina alle kahden vuoden ikäisillä lapsilla ja vanhuksilla.

E erityisen huolellisesti voidetta on levitettävä varpaiden- ja sormienväleihin, kynsien alle ja kynsinauhoihin, korviin, napaan, kainaloihin sekä nivusiin ja ulkoisiin sukuelimiin.

Voide on iholla 24 tuntia, sitten pestään pois ja iho kuivataan ennen uutta levitystä.

Sopii käytettäväksi myös raskauden aikana ja alle 2 kuukauden ikäisille vauvoille.

Rikkivaseliini haisee voimakkaalta ja haju saattaa tarttua hoidon aikana käytettäviin vaatteisiin.

Hoito uusitaan viikon kuluttua.

Siivous ja vaatteiden pesut ohjeen mukaan kolmannen voiteluvuorokauden aikana.

Perheenjäsenet ja lähikontaktit hoidetaan samalla tavoin kolmena peräkkäisenä iltana ja hoito uusitaan viikon kuluttua.

Extempore-ohje: Rikkivaseliini 10%:

Sulfur medicamentosum 10 g

Vaselin alb. ad 100 g

100-200 g purkkeja